

Verslag informatiebijeenkomsten Windpark Haringvlietdam

Intro

In de maanden februari t/m april zijn door E-Connection meerdere digitale informatiebijeenkomsten georganiseerd over de plannen voor nieuwe windturbines op de Haringvlietdam. Tijdens deze bijeenkomsten zijn vragen gesteld, voor een belangrijk deel via de chat. In dit verslag worden deze vragen, soms samengevoegd, beantwoord.

De eerste bijeenkomsten in februari waren voor de directe omgeving van het windpark; omwonenden hadden hiertoe een brief van de gemeente Hellevoetsluis ontvangen. Omdat niet alle adressen aangeschreven bleken te zijn, is op 24 maart een extra bijeenkomst georganiseerd. De bijeenkomst van 21 april was voor de bredere omgeving van het windpark en was aangekondigd via websites en Groot Hellevoet.

Tijdens de bijeenkomsten is door E-Connection een presentatie verzorgd. Deze presentatie is als bijlage bij dit verslag toegevoegd. *Opmerking: tijdens de bijeenkomst op 21 april zijn enkele nieuwe visualisaties getoond die nog niet op de eerdere bijeenkomsten zijn gepresenteerd. De bijgevoegde presentatie betreft die van 21 april.*

Vanuit de gemeente Hellevoetsluis nam Herbert Faber, projectleider windenergie, aan de bijeenkomsten deel: h.faber@hellevoetsluis.nl

Vanuit E-Connection werden de bijeenkomsten gepresenteerd door Ton Hirdes, projectontwikkelaar windenergie: ton.hirdes@e-connection.nl.

De bijeenkomsten

De volgende digitale bijeenkomsten zijn gehouden:

- Dinsdag 23 februari, 8 deelnemers
- Woensdag 24 februari, 3 deelnemers
- Donderdag 25 februari, 6 deelnemers
- Donderdag 24 maart, 13 deelnemers
- Woensdag 21 april, 20 deelnemers

Korte samenvatting presentatie

E-Connection ontwikkelt, bouwt en beheert windparken, waaronder het huidige windpark op de Haringvlietdam. Omdat E-Connection de windparken minstens 15 tot 20 jaar beheert, is een goede relatie met de burens van belang.

Hellevoetsluis heeft met de provincie afgesproken dat er binnen de gemeente 12 MW aan vermogen windenergie opgesteld hoort te worden. Daartoe waren twee locaties binnen de gemeente in beeld, op de Haringvlietdam en langs de N57. Na een participatieproces met de omgeving, is in 2018 alléén de locatie op de dam overgebleven als gebied waar windturbines gebouwd mogen worden. De provincie heeft dat ook vastgelegd.

Om aan te tonen dat het mogelijk is de volledige opgave van 12 MW op de dam te bouwen, heeft de gemeente een bureau een quick scan later uitvoeren. Dat bureau constateerde dat 3 windmolens (elk 4 MW) mogelijk zijn, maar dat de ruimte op de dam erg beperkt is en meer onderzoek nodig is.

E-Connection is vervolgens aangewezen als het bedrijf dat het windpark mag ontwikkelen.

Uit nader onderzoek door E-Connection blijkt dat één van de molens uit de quick scan niet gebouwd kan worden, omdat deze geplaatst zou moeten worden op een plek waar veel betonblokken liggen, die zijn gestort toen de Haringvlietdam werd gebouwd. De windmolens verschuiven zou betekenen dat één molen veel te dicht op de recreatievoorzieningen komt te staan.

E-Connection onderzoekt daarom de bouw van twee windturbines op de dam, elk van minstens 5 MW. Daarmee kan evenveel elektriciteit worden opgewekt als met drie turbines van 4 MW.

Om de windturbines te mogen bouwen wordt in 2021 het bestemmingsplan aangepast en worden vergunningen aangevraagd. Belanghebbenden kunnen op de plannen zienswijzen indienen. Voor de wijziging van het bestemmingsplan organiseert de gemeente nog een informatiebijeenkomst. De bouw kan op z'n vroegst in 2023 starten.

Om na te gaan of het windpark vergunning kan krijgen, wordt een aantal onderzoeken uitgevoerd. De effecten van geluid en slagschaduw worden op een kaartje getoond. Om aan te tonen dat altijd aan de wettelijke normen voldaan kan worden, is daarbij steeds gerekend met een *worst case*-turbine (de slechtst denkbare turbine). Dit betekent dat alle andere turbines altijd minder effect op de omgeving zullen hebben.

Het windpark kan aan alle wettelijke eisen voor geluid voldoen. De windturbines veroorzaken niet als enige geluid. Daarom wordt ook gekeken naar cumulatie van geluid: de huidige windturbines en het verkeer op de N57 en de nieuwe turbines en de N57. Ook naar laag frequent geluid wordt gekeken.

Voor slagschaduw is er een wettelijke norm van maximaal 6 uur slagschaduw per jaar op woningen. Als deze norm overschreden wordt, zal een windturbine soms stilgezet moeten worden. Dat zal ook gebeuren voor een recreatiebedrijf op het strand, ook al is er geen wettelijke verplichting om slagschaduw voor recreatie te verminderen. Overdag zal er sowieso geen slagschaduw op het strand kunnen optreden.

Vanuit meerdere gezichtspunten zijn visualisaties gemaakt, waarop de nieuwe windturbines te zien zijn. Deze visualisaties worden getoond.

Vanuit het windpark zal een bijdrage geleverd worden aan een gebiedsfonds. Daarnaast is het de bedoeling obligaties uit te geven waar inwoners uit Hellevoetsluis en Westvoorne zich voor kunnen inschrijven.

Van de bijeenkomsten wordt een verslag gemaakt. Ook zal een klankbordgroep worden opgericht.

Vragen en antwoorden

Keuze voor de locatie

Kunt u aangeven waar beschreven staat en met welke onderbouwing dat deze locatie geschikt is? Welke andere locaties zijn er besproken of waren het slechts twee?

- Over mogelijke locaties voor windenergie is in de Provincie Zuid-Holland een uitgebreid proces doorlopen. Daarbij zijn aanvankelijk drie locaties binnen Hellevoetsluis beoordeeld, waarvan er vervolgens twee overbleven. Na een uitgebreid participatieproces binnen de gemeente Hellevoetsluis is uiteindelijk één locatie als enige overgebleven, de binnenzijde van de Haringvlietdam. Zie daartoe onder meer het milieueffectonderzoek (planMER) van de partiële herziening VRM windenergie Zuid-Holland: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/ruimte/vrm-downloads/planmer-windenergie/>

Is er nog een keuze voor meer kleinere turbines in plaats van 2 of 3 heel grote? De 6 die er nu staan zijn namelijk best prima, alleen verouderd. Kan niet dezelfde hoogte worden aangehouden dan de huidige molens? Dat veroorzaakt ook minder geluid.

- Grotere windturbines wekken exponentieel meer energie op dan kleine windturbines. Een verdubbeling van lengte van de rotorbladen (wieken) betekent een verviervoudiging van het rotoroppervlak en een verviervoudigde energieproductie. Ook neemt de windsnelheid toe op grotere hoogte, waardoor hogere windturbines profiteren van hardere wind. De hogere bouwkosten die deze grotere windturbines met zich meebrengen worden meer dan goed gemaakt doordat er veel meer elektriciteit opgewekt kan worden. Mede daardoor is de kostprijs van windenergie de afgelopen jaren sterk afgenomen. Daarmee is ook de subsidie die voor windenergie beschikbaar wordt gesteld fors afgenomen, waardoor de kleinere windturbines niet langer rendabel zijn om te bouwen.

Het Haringvliet is een natuurgebied. Waarom komen de nieuwe windmolens niet aan de buitenkant, waar ze nu ook al staan?

- De Haringvlietdam is gebouwd voor de waterveiligheid. Rijkswaterstaat staat vanwege waterveiligheid geen nieuwe windturbines meer aan de zeezijde toe. Provincie, Rijkswaterstaat en Gemeente hebben daarom de binnenzijde als locatie aangewezen.

Kunnen ze niet beter bijvoorbeeld 50 of 100 meter in zee staan?

- Ook de Voordelta is een natuurgebied waar niet zomaar een windturbine geplaatst mag worden. Windturbines een eind in het water zetten is erg kostbaar in aanleg én in onderhoud, zeker als het maar om twee windturbines gaat.

De plek staat dus al vast? Andere locaties mogen niet?

- De Haringvlietdam is in het provinciale gemeentelijke beleid opgenomen als een ontwikkellocatie voor windenergie. Het is de enige locatie binnen de gemeente Hellevoetsluis die na een participatieproces in 2017-2018 is overgebleven.

Nederland heeft anders heel veel zee waar windmolens kunnen staan.

- Er zijn en worden komende jaren veel windmolens op zee gebouwd. Maar het gaat niet om een of/of-verhaal: of op land, of op zee, maar om en/en. Om door te kunnen groeien naar een energievoorziening zonder fossiele brandstoffen zijn windmolens op zee én op land nodig.

Hoe past dit plan binnen de nog lopende procedure van de RES Voorne-Putten?

- Het plan voor de windturbines op de Haringvlietdam loopt nog vooruit op de Regionale Energie Strategie. De afspraken voor het realiseren van 12 MW aan windenergie in Hellevoetsluis komen voort uit het Convenant Realisatie Windenergie van de (voormalige) Stadsregio Rotterdam van 12 juni 2012.

Langs de A15 zijn windturbines verwijderd vanwege verkeersveiligheid. Geldt dat niet voor de N57?

- Er gelden strenge regels voor windmolens langs rijkswegen, zo mogen de wieken van een windmolen niet over de weg draaien. De molens op de Haringvlietdam komen daarom op minstens 82,5 meter (een halve rotordiameter) van de weg te staan. Daarnaast geldt dat de N57 langs de Haringvlietdam een doorgaande weg is zonder afritten.

Geluid en slagschaduw

Wat zijn de kenmerken van de toetspunten die op de kaart worden getoond?

- Bij de toetspunten is het effect van geluid en slagschaduw van de nieuwe molens berekend, op basis van een *worst case*-benadering (de slechts denkbare situatie). De toetspunten betreffen vooral 'de eerste lijn bebouwing'. Het gaat zowel om de dicht bij de projectlocatie liggen woningen als staanplaatsen voor recreatie, aangevuld met een horecalocatie op het Quackstrand, en is vooral bedoeld om na te gaan of aan regelgeving voor geluid kan worden voldaan. Bij alle locaties die verder weg liggen dan de toetspunten, zal het geluid of de slagschaduw altijd minder zijn.

Er wordt gerekend in L-den, maar wat betekent dat voor de geluidsbelasting op een woning?

- Lden (Level, day, evening, night) is het gemiddeld geluidsniveau voor de dag-, avond en nachtperiode, berekend over een heel jaar. Bij de avond- en nachtperiodes wordt een 'straffactor' opgeteld, zodat deze extra zwaar meetellen. In Nederland is de maximaal toegestane Lden door windturbines voor woningen begrensd op 47dB en de Lnight (geluidsniveau gedurende nacht) op 41 dB op de buitengevel van een woning. 41 dB kan vergeleken worden met een koelkast op 1 meter afstand of het geluid van een zachte regenbui.

Wordt er ook rekening gehouden met geluid en wind? Dan kan het wel eens zijn dat het geluid ergens anders 'neervalt'

- Het is niet mogelijk om voor alle locaties specifieke omstandigheden van het geluid te berekenen. In de rekenmethodiek wordt daarom gerekend met jaargemiddelden. Hierbij wordt bijvoorbeeld rekening gehouden dat geluid verder 'draagt' over water of verharde vlaktes dan over gebieden met meer obstakels en begroeiing. Het kan echter voorkomen dat onder bepaalde omstandigheden (windsnelheid, windrichting, luchtdruk) de windturbines beter hoorbaar zijn dan op andere momenten.

U geeft aan dat er voor cumulatie van geluid geen norm bestaat. Is het er dan niet?

- Voor cumulatie van geluid bestaan geen normen in Nederland. Cumulatie wordt berekend, zodat het bevoegd gezag in het kader van een goede ruimtelijke beoordeling kan beoordelen of effecten acceptabel zijn.

Geluid gedraagt zich soms vreemd. Bovenop het duin bijvoorbeeld horen wij een vissersboot die aan de andere kant van het Haringvliet vaart niet. Achter het duin of onderaan de dijk kunnen wij die boot wel horen. Worden dit soort zaken ook meegenomen bij metingen ?

- Geluid is een belangrijk aspect, maar het is niet mogelijk om alles en op iedere plek te meten. Voor de vergunning wordt gewerkt met berekeningen die worden gedaan, op basis van de meest lawaaiërgere turbines. Ook wordt een nulmeting gedaan voor laagfrequent geluid, kort voor de turbines geplaatst worden, om dit goed te kunnen vergelijken met de situatie als de turbines er wel staan.

Graag meer info over laag frequent geluid (lfg). Komt er bijvoorbeeld een lfg-contour.

- Er komt geen specifieke contour voor laag frequent geluid. In de berekeningen zoals die voor windenergie in Nederland worden uitgevoerd, is lfg meegenomen. Wel zal voor en na de

bouw een nulmeting Lfg worden uitgevoerd, om na te gaan of de aannames inderdaad kloppen

Het geluid wordt gemeten in dB(A). Waarom ook niet in dB(Z), voor laag frequent geluid?

- De gangbare meetwijze in Nederland is in dB(A); dat heeft te maken met wat het menselijk oor kan horen. Zie ook het antwoord bij voorgaande vraag.

In Groot Nissewaard stond een verslag van bewoners van de Hoekse Waard die last hebben van de herrie van 200 meter hoge windturbines. In hoeverre zijn dit soort ervaringen van invloed op de beslissing om windmolens van deze omvang en hoogte hier plaatsen?

- Deze berichten betreffen een specifiek windpark en zijn (gelukkig) niet standaard van toepassing op alle windturbines van 200 meter hoogte. Vanuit de bedrijven die actief zijn in windenergie, en zeker de turbinefabrikanten, wordt dit soort ervaringen nauwlettend gevolgd. Bij de keuze voor een windturbintype zal met de geluidseffecten rekening worden gehouden.

Wat is het verschil in geluid tussen de huidige turbines en in de nieuwe situatie?

- Dat wordt in het geluidsrapport duidelijk gemaakt door cumulatie van geluid in beeld te brengen. Het geluid van de nieuwe windturbines zal beter hoorbaar zijn dan de bestaande windturbines.

Is het mogelijk bij de keuze van de windturbines rekening te houden met die turbines die het minste impact zullen hebben voor wat betreft laag frequent geluid? Dit is een van de grootste zorgen van omwonenden.

- Voor de onderzoeken geluid en slagschaduw worden berekeningen uitgevoerd met worst case-turbines. Voor de berekeningen geluid is een turbintype gekozen dat relatief veel geluid veroorzaakt, waarbij zelfs de meest eenvoudige manieren om geluid te beperken niet in de berekening zijn meegenomen. Dat is vooral gedaan om na te gaan of in alle denkbare situaties aan de wettelijke normen voldaan kan worden. Bij de uiteindelijke keuze voor een type windturbine zal met het effect van geluid, en dus ook laag frequent geluid, rekening gehouden worden.

Hoe verhouden de slagschaduwcontouren van de nieuwe turbines zich met de bestaande? Boelies heeft nu toch ook al slagschaduw.

- De slagschaduw van de bestaande windturbines is beperkter, omdat deze veel minder hoog zijn. Boelies heeft in de huidige situatie geen tot amper slagschaduw.

Recreatie

Er is onderzoek gedaan naar de effecten op recreatie. Kunt u zeggen welke recreatie onderzocht is en in welke periode van het jaar.

- Een extern bureau, gespecialiseerd in onderzoek naar toerisme en recreatie, heeft op basis van locatie- en literatuuronderzoek en expert judgement beoordeeld wat de mogelijke effecten op recreatie in het gebied zijn. Daarbij is vooral gekeken naar het Quackstrand en verschillende recreatieparken in de omgeving. Het rapport zal onderdeel uitmaken van de bijlages bij het bestemmingsplan.

Er is nog extra horecagelegenheid gepland op het Quackstrand. Kan dat nog doorgaan?

- Ja. Op de 'ontwikkellocatie' voor recreatie (zie presentatie) is een horecagelegenheid mogelijk.

Is er een risico dat er geen gebruik meer gemaakt kan worden van het dagrecreatieterrein op de dam?

- Nee. Het gebied behoudt de functie recreatie.

En hoe zit het met kite-vliegen?

- Ook dat blijft mogelijk.

Op zee mag de watersporter niet binnen 500 meter van een molen komen. Hoeveel in dit gebied voor land en watertoerist?

- Er gelden hier geen beperkingen voor de watertoerist.

Onder de windmolens loopt een internationale wandelroute. Komen er beperkingen?

- Nee, in het gebied waar de windmolens komen te staan, kan gewoon gewandeld worden.

In het gebied is net een nieuw strand en grote promenade gerealiseerd. Zullen mensen nog wel onder een grote molen gaan zitten aan het strand? Het grasveld langs de dam hoort ook bij het recreatiegebied.

- Recreatie blijft in het gebied mogelijk. Op locaties als op de Oosterscheldekering zien we dat recreatie en windmolens elkaar niet in de weg hoeven te staan. Slagschaduw zal op het strand veelal pas vanaf het begin van de avond kunnen optreden. Voor de huidige horecagelegenheden op het Quackstrand waar 's avonds gegeten wordt, zal slagschaduw worden beperkt door op sommige momenten de windturbines stil te zetten.

Hoe zit het met de geplande botenhelling? Gaat die nog wel door.

- Met de vergunning voor de botenhelling is een pas op de plaats gemaakt, tot dat er duidelijkheid is waar de windmolens precies komen te staan. Rijkswaterstaat wil de effecten op de Haringvlietdam van molens en botenhelling namelijk integraal kunnen afwegen. Nu duidelijk is waar de molens komen te staan, zal ook de vergunning voor de botenhelling/steiger weer opgepakt kunnen worden.

Natuur

De molens staan op de grens van meerdere Natura2000-gebieden. Dat lijkt me niet wenselijk.

- Bij het vaststellen van de locatie door provincie en gemeente is rekening gehouden met het gegeven dat er Natura2000-gebieden liggen, net als dat geldt voor de bestaande windturbines. Voor de nieuwe molens wordt een natuurvergunning aangevraagd. Op basis van onderzoeken zal moeten blijken of deze afgegeven kan worden.

Vindt er ook overleg plaats met Natuurmonumenten?

- Ja, er vindt ook overleg plaats met Natuurmonumenten; voor het laatst nog op donderdag 29 april 2021.

Wat gebeurt er als blijkt dat de effecten op natuur aanzienlijk zijn?

- Als er aanzienlijke effecten zijn, zal eerst worden bekeken of daar een oplossing voor te vinden is; bijvoorbeeld stilstand op bepaalde momenten. In het uiterste geval kan blijken dat geen vergunning voor de windmolens kan worden afgegeven.

Het Voornse Duin is een stiltegebied.

- In de vergunningverlening wordt daarmee rekening gehouden

Hoe voorkom je dat vogels door de turbines worden geraakt? Wordt er gebruik gemaakt van een vogelradar? De meeste lepelaars zitten om de hoek.

- Uit het natuuronderzoek zal blijken of eventuele aanvullende maatregelen nodig zijn. Daarbij wordt bijvoorbeeld ook goed gekeken naar vliegroutes en vlieghoogtes.

Algemeen

Komen er ook rode knipperlichten op de windmolens?

- Op alle windturbines boven de 150 meter tiphoogte is het verplicht obstakelverlichting te plaatsen voor de veiligheid van het luchtverkeer. Dus ook op de windmolens op de Haringvlietdam. Er is regelgeving in de maak, waardoor het mogelijk wordt de lichten alléén te laten branden als er een laagvliegende helikopter of klein vliegtuig in de buurt is. De lichten zullen daardoor (veel) meer dan 90% van de tijd niet branden. Op de windturbines zal daartoe een ontvanger worden geplaatst die het vliegverkeer kan traceren.

Hoeveel bedraagt de afstand tussen Boelies en de dichtstbijzijnde geplande molen? En tot de woningen aan de Duinweg?

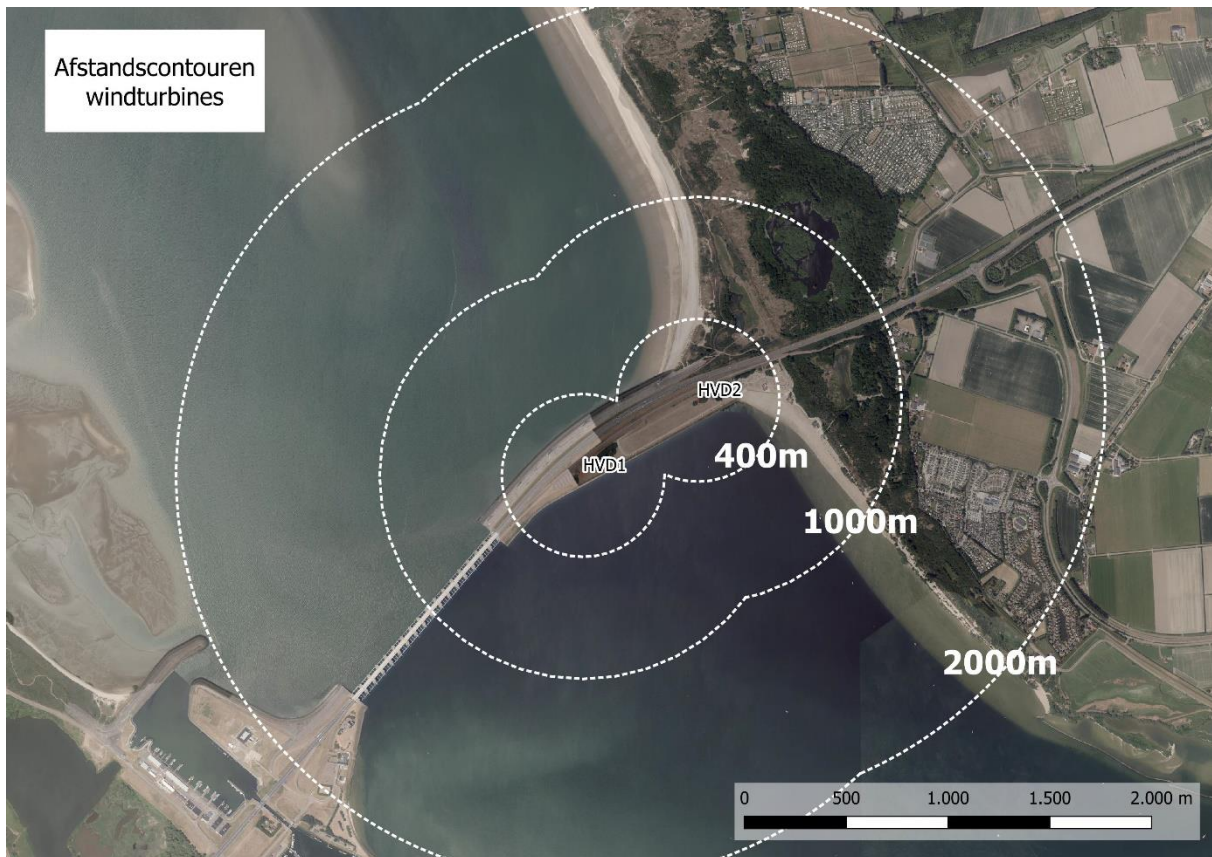
- De afstand tot Boelies bedraagt ongeveer 350 meter. De dichtstbijgelegen woning aan de Duinweg ligt op ongeveer 800 meter afstand van de dichtstbijzijnde windturbine. De woningen aan de oostzijde van de Duinweg liggen vrijwel allemaal op 1 kilometer of verder van de dichtstbijzijnde windturbine.

Er lopen nog een aantal onderzoeken en er moeten nog vergunningen verkregen worden. Hoe schatten jullie de kansen in dat er turbines geplaatst kunnen gaan worden?

- Vooralsnog wijzen de onderzoeksresultaten uit dat het mogelijk is om op deze locatie windturbines te plaatsen. Er zijn geen resultaten die op voorhand uitsluiten dat er vergunningen afgegeven kunnen worden.

Hebben jullie een plaatje gemaakt van hoeveel afstand de turbines hebben tot woningen bijvoorbeeld binnen een ring van 400 meter en een ring van 2000 meter en hoeveel woningen daarbinnen vallen?

- Er zijn geen woningen binnen 400 meter van de windturbines; één woning binnen 800 meter, een aantal woningen binnen 1000 meter en meerdere woningen binnen 2000 meter, afhankelijk van definiëring recreatiewoningen. Zie onderstaand kaartje

Wat zijn de consequentie als er twee turbines met 10 MW worden geplaatst in plaats van 12 MW?

- De gemeente Hellevoetsluis behoort volgens afspraak met de provincie minstens 12 MW opgesteld vermogen windenergie te plaatsen binnen de gemeentegrenzen; daarbij was gerekend met drie windmolens van elk 4 MW. Met twee molens van elk minstens 5 MW kan echter evenveel (of meer) duurzame stroom worden opgewekt, waarmee de bijdrage aan de duurzame energievoorziening even groot is.

Hoe hoog zijn de huidige turbines, en hoeveel MW wordt er verwijderd

- De huidige zes windturbines hebben een masthoogte van 43 meter en een tiphoogte van 65 meter. Ze hebben elk een vermogen van 0,6 MW, samen dus 3,6 MW.

Wat is de functie van de Klankbordgroep?

- De klankbordgroep bestaat uit een groep van 10 a 15 personen die zich nauw verbonden voelen met het traject rondom het windpark. De bedoeling van de klankbordgroep is in ieder geval: vroegtijdige informatieverstrekking vanuit gemeente en E-Connection, beantwoorden van vragen, bespreken en waar mogelijk wegnemen van zorgpunten. Wat niet ter discussie staat is de locatie, het aantal of type windmolens en de hoogte ervan.

Om welk bedrag gaat het omgevingsfonds bij benadering?

- Vanuit het windpark wordt per geproduceerd MWh een bijdrage geleverd aan het gebieds fonds. De hoogte per MWh wordt afgesproken met de gemeente Hellevoetsluis. In de gedragscode van de windsector wordt een bedrag van € 0,40 tot € 0,50 per MWh genoemd. Het windpark zal minstens 36.000 MWh produceren; rekenend met € 0,50 betekent dat minstens € 18.000 per jaar.

Op de vraag of er locaties zijn waar vandaan het wenselijk is een visualisatie te maken, zijn de volgende suggesties genoemd: Quackjeswater, Duinweg, Schenkeldijk, Voorweg, Schapengorsedijk en Kleiweg. *Quackjeswater, Duinweg (twee locaties), Schenkeldijk, Schapengorsedijk en Voorweg zijn in de bijgevoegde presentatie of bijlage opgenomen.*